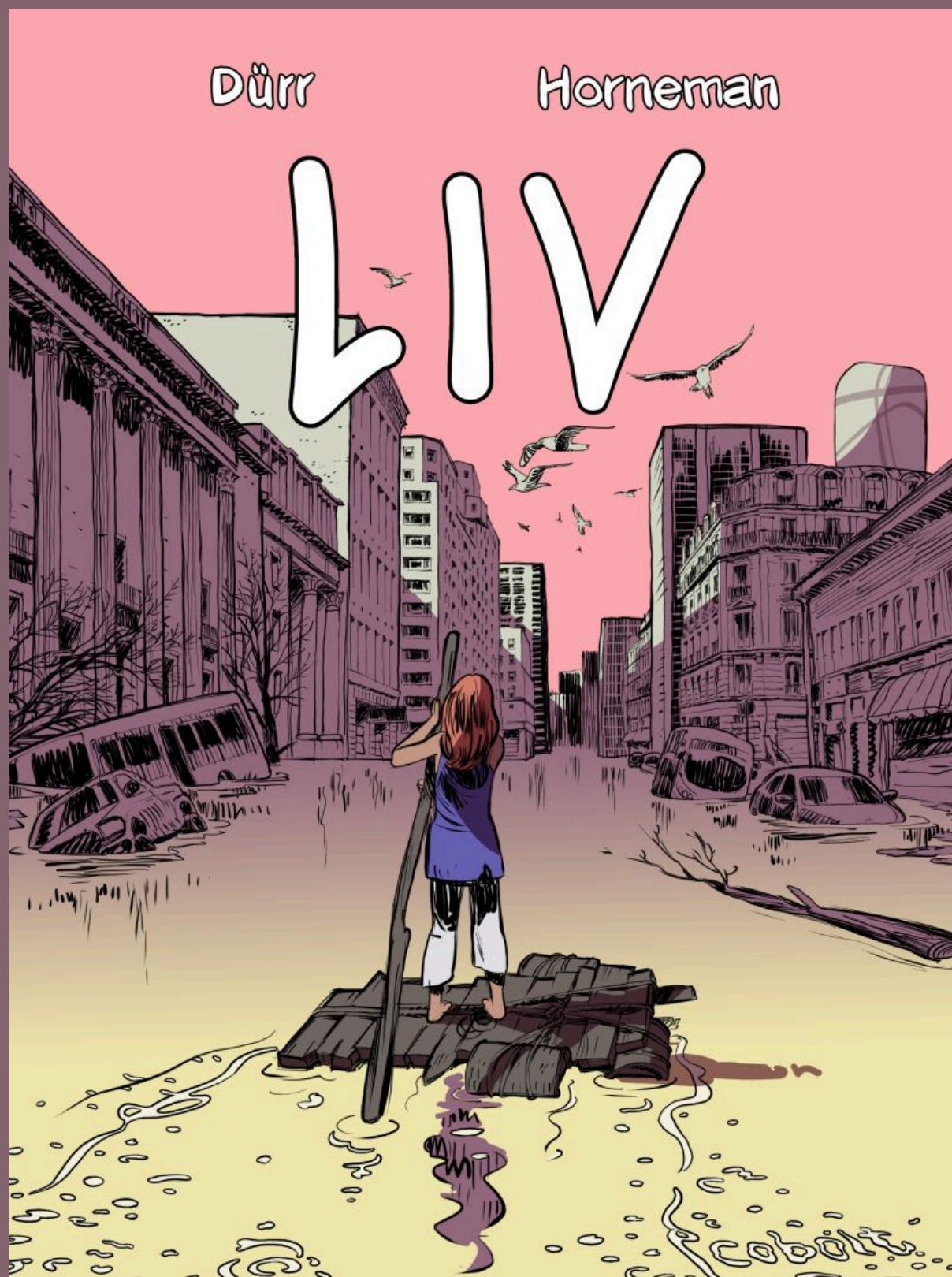

Et litteraturforløb

Til læreren

Dette forløb tager udgangspunkt i den grafiske roman LIV af Morten Dürr og Lars Horneman, som er en science fiction fortælling med temaer om teknologi, identitet og klimakrise. Bogen følger pigen Felicia, der får en hjernechip for at forbedre sin hukommelse, men oplever uventede konsekvenser.

Forløbet er udarbejdet af Birgitte Lund Thomsen, lærer, læsevejleder, læremiddelforfatter, oplægsholder og stifter af forlaget Danskfaglighed.dk – et forlag, der udvikler og udgiver digitale læringsmidler.

Forløbet er struktureret i tre faser:

1. Før læsningen

- Introduktion til forfatterne og deres tidligere værker (Zenobia og Ivalu).
- Forberedelse på bogens temaer: sci-fi, teknologiens rolle i samfundet, klimakrise og familierelationer.
- Refleksion over relevante begreber, som hjernechip, identitet og samfundsudvikling.

2. Under læsningen

- Løbende tekstnære opgaver, hvor eleverne analyserer billeder, symbolik og sprogbrug.
- Diskussioner om hovedpersonen Felicia, hendes udvikling og samfundskritiske problemstillinger i bogen.
- Arbejde med sci-fi-genren, herunder begrebet novum (den teknologiske eller samfundsmæssige nyskabelse, der driver historien frem).

3. Efter læsningen

- Fortolkning af bogens budskaber, bl.a. i forhold til klima og teknologiens indflydelse på individ og samfund.
- Kreative opgaver: at skrive en fremtidsfortælling, lave en diskussion om AI's rolle, eller skabe en visuel fortolkning af bogen.
- Samfundsrelevante debatøvelser om ansvar for klimakrisen, AI's etiske dilemmaer og menneskets forhold til teknologi.

Forhåndsviden

Det er en fordel, hvis eleverne har kendskab til:

- Grundlæggende litterær analyse, herunder billedsprog og symbolik.
- Science fiction-genren og dens typiske træk.
- Basale samfundsdebatter om teknologi, klima og etik.

Forløbet lægger op til refleksion og engagement i nutidige problemstillinger, samtidig med at eleverne arbejder analytisk og kreativt med litteraturen.

Forfatteren og tegneren

Forfatter Morten Dürr (født 1968) har skrevet mere end 70 bøger til børn og unge. Som barn i 1970'erne voksede han op uden mobil, computer og digitale underholdningstilbud. Bøger – og især tegneserier – blev hans Netflix. Morten læste mange science fiction-fortællinger. Det er hans kærlighed til den genre – og til tegneseriemediet – som har inspireret ham til at arbejde med historien til “Liv” .

Tegneserieskaber Lars Horneman (født 1966) voksede op i Svendborg, hvor hans liv hurtigt kom til at dreje sig om at tegne og male. Senere blev Svendborg Bibliotek stedet, hvor han læste alle tegneserier, han kunne komme i nærheden af, og snart begyndte hans egne historier at vokse frem i tankerne og på papir. Lars har altid været glad for at kunne sidde i naturen og tegne, og den glæde ses i flere af hans værker, hvor naturlandskaber spiller en rolle.

Forfatter Morten Dürr

Tegner Lars Horneman

Zenobia og Ivalu

Morten Dürr og Lars Horneman indledte deres samarbejde i 2015, hvilket har resulteret i de tre grafiske romaner Zenobia, Ivalu og Liv.

Hver af disse værker skildrer stærke menneskelige fortællinger med fokus på tab, ensomhed, traumer og håb. Med få ord og stærke visuelle virkemidler formår de at formidle tunge, følelsesmæssige temaer på en rørende og kraftfuld måde.

Zenobia (2016)

Zenobia fortæller historien om den syriske pige Amina, der flygter fra krigen i Syrien. På sin rejse over Middelhavet kæntrer båden, og hun synker ned i dybet. Her vækkes minderne om hendes mor og fortællingen om den mytiske dronning Zenobia, som giver hende styrke. Bogen er solgt til oversættelse på 19 sprog, omsat til børneteater og har modtaget både Illustratorprisen fra Kulturministeriet og Drassows legat. Den er samtidig den danske tegneserie, der er udgivet i flest lande i verden.

Ivalu (2022)

Ivalu foregår i Grønland og følger pigen Pipaluk, der leder efter sin forsvundne søster, Ivalu. Gennem fortællingen afsløres en tragisk sandhed om overgreb og svigt, mens den storslåede, men melankolske grønlandske natur danner rammen for historien. Ivalu er blevet oversat til tre sprog, omsat til en Oscar-nomineret kortfilm og tildelt Skriverprisen af Undervisningsministeriet.

Liv

Liv (2025)

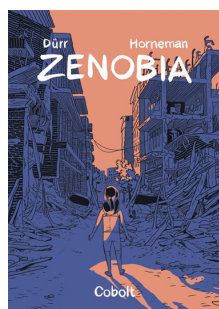
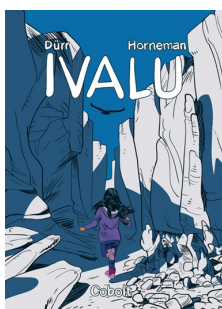
Med Liv bevæger fortællingen sig fra fortiden og nutiden ind i fremtiden. Historien omhandler pigen Felicia, der har svært ved at følge med i skolen. For at forbedre sin hukommelse får hun implanteret en chip i hjernen – en teknologi, som de andre børn også har fået. Operationen går dog ikke som forventet, og Felicia begynder at opleve mærkelige fornemmelser og mareridtsagtige syner.

Bogen tematiserer kløften mellem børn og voksne i en verden præget af klimakrisen. Samtidig handler den – ligesom Zenobia og Ivalu – om familiebånd. Felicias lillesøster Liv, som endnu blot er en baby, kommer til at definere resten af hendes tilværelse.

Liv rejser spørgsmålet:

Hvad bringer fremtiden? Et klimasammenbrud – eller når vi at handle i tide?

Alle tre værker kredser om store eksistentielle temaer: tab, ensomhed, traumer og håb. Gennem en minimalistisk, men følelsesmæssigt stærk, fortællestil formår Dürr og Horneman at berøre læseren dybt og skabe fortællinger, der sætter sig fast længe efter, bogen er lukket.

Felicia

Skole-hjem-samtalen er et centralt element i fortællingen. Skriv dine observationer ind i kasserne herunder i rette kombination med overskrifterne herpå.

Felicias udfordringer ifølge læreren

Årsagen til Felicias udfordringer ifølge forældrene

Løsningen på Felicias udfordringer ifølge læreren

Løsningen på Felicias udfordringer ifølge forældrene

- Kan der være andre årsager til, at Felicia tilsyneladende er udfordret i skolen?

Felicia

Nærstuder side 42 - 43.

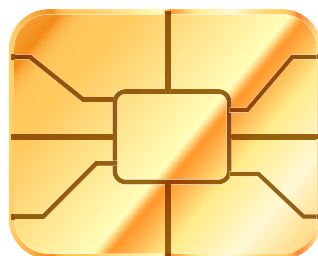
- Hvilke modsætningsforhold bliver opstillet?
- Hvad er med til at tydeliggøre dette?
- Hvordan synes du, det virker?

42

43

Noter, hvilke egenskaber chippen har.

Hvad kan man bruge en hjernechip til?

Forestil dig en verden, hvor mennesker kan forbinde deres hjerne direkte til en computer. Med en hjernechip kunne vi måske lære hurtigere, styre teknologi med tankerne eller endda helbrede sygdomme.

Men hvad betyder det for vores frihed, privatliv og identitet? Vil vi stadig være os selv, hvis vi forbedrer vores hjerner med teknologi? Og hvem bestemmer, hvordan hjernechips må bruges?

Nedenstående refleksionsspørgsmål kan enten være del af en skriftlig afleveringsopgave eller danne grundlag for en klassedebat om teknologiens indflydelse på mennesket. Klassen kan opdeles i to grupper, hvor den ene forsvarer fordelene ved hjernechips, mens den anden argumenterer imod deres brug.

Diskussionen kan tage udgangspunkt i spørgsmålene:

1. Hvilke fordele og ulemper ser du ved at få en hjernechip?
2. Bør der være grænser for, hvem der kan få en hjernechip, og hvordan den må bruges?
3. Hvordan kan en hjernechip ændre vores måde at lære og arbejde på?
4. Kan vi stadig kalde os mennesker, hvis vores hjerner bliver delvist styret af teknologi? Hvor går grænsen?

Hvilke
bivirkninger
kan der
være tale
om ...

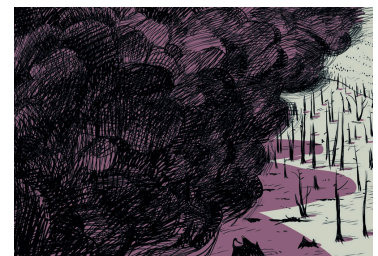
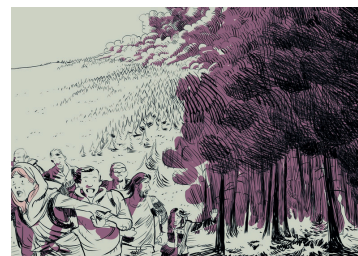
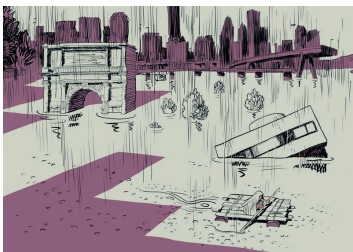
Felicia

Komposition

Nærstuder side 102-121: “Felicia husker mere og mere”

Skriv en overskrift til hvert billede – en sætning for hvert billede, som hver gang starter med samme udsagn:

“Felicia husker...

Felicia

- Hvilke tanker flyver rundt i Felicias hoved på side 136 - 137?
Skriv dem tilfældigt og imellem hinanden på højre side.

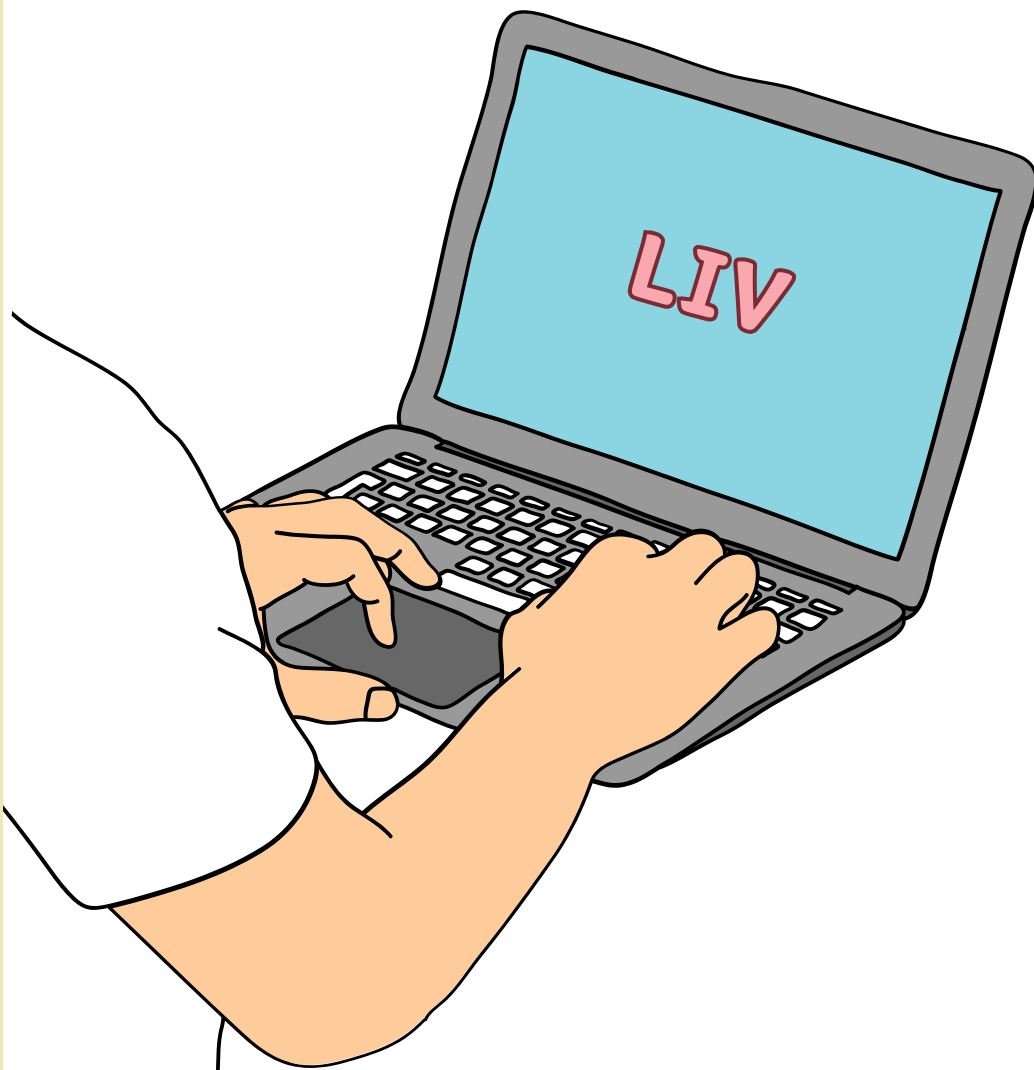
- Hvorfor har forfatteren valgt, at venstre side udelukkende viser hendes ene skulder?
- Hvilken betydning har det for læseren?
- Hvilket budskab vil forfatteren frem med her?
- Hvad opnår forfatteren ved her at benytte en ultranær beskæring?
- Ville din forståelse af situationen være en anden, hvis han i stedet havde benyttet en supertotal beskæring?

Felicia

Vælg et af opslagene, og skriv en prosatekst ud fra dette. Det kan være et HAIKU-digt, poetryslam, et episk, lyrisk eller dramatisk digt på enten frie eller bundne vers.

(Tag udgangspunkt i en genre, der er kendt for dig)

Tekstens titel skal være **LIV**, og det er din opgave at få illustrationens essens indbefattet i disse tre bogstaver.

Felicia

Den varme stol

Skriv mindst ét spørgsmål, som du gerne vil stille til "Felicia".

**Klassen vælger én, som forestiller sig at være Felicia.
Han/hun skal sidde på en stol midt i klassen,
man kan skiftes undervejs.**

Klassen stiller skiftevis et spørgsmål til "Felicia".

"Felicia" er omhyggelig med at blive i rollen og svare på hvert spørgsmål med tanke på den viden, vi har om karakteren Felicia.

Vi ved selvsagt ikke, hvad hun ville svare - men forsøg at gøre dit bedste for at være 'inde i Felicias hoved'.

Felicia

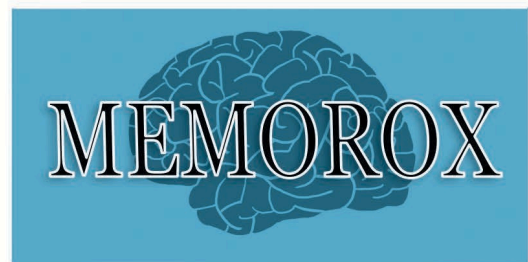
Lav drejebogen til informationsvideoen fra Memorox.

Brainstorm over, hvad Memorox ønsker at fremhæve ved sit produkt.

(Hvis der er tid, kan I evt. lave filmen.)

44

45

Lav en fortælling

To og to skal I lave jeres egen fortælling indenfor genren klimafiktion.

Klimafiktion er en undergenre til science fiction. Som navnet antyder, er omdrejningspunktet den allestedsnærværende klimakrise. Klimafiktion ønsker, som science fiction, at sætte fokus på samfundskritik. Genren sætter fokus på menneskets relation til naturen samt synliggørelsen af, hvorledes menneskets historie er forbundet med denne.

I dette tilfælde ønskes en skabelse af en klima- og naturbevidsthed i litteraturen ud fra et nutidsperspektiv, men ligeledes set fra fremtiden.

Jeres fortælling skal indeholde en episk kerne.

En episk kerne betyder, at fortællingen har en kerne som indeholder:

- **Et rum - stedet hvor fortællingen foregår**
 - **Hvor og hvornår foregår den? Er det et fremtidsscenario, hvor sollys er en handelsvare? En verden, hvor alle byer er oversvømmede og man fragter sig rundt i både?**
- **En eller flere aktører**
 - **Hvem er hovedpersonerne? Er det mennesker eller væsner? Hvad ønsker de at opnå, hvad søger de efter?**
- **En konflikt, hvor aktøren gerne vil opnå noget, men møder modstand.**
 - **Hvad er problemet? Er det manglen på ressourcer og kampen herom? Er det konflikten mellem etik og ren overlevelse?**

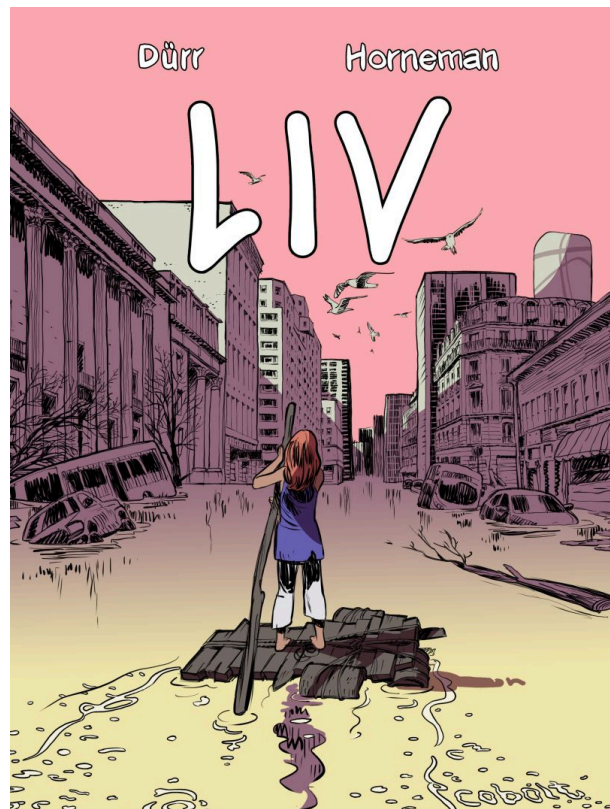
Lav en fortælling

Et billede alene kan godt have en episk kerne, og dermed være en ordløs fortælling.

Definitionen på en billedfortælling er en tekst, hvor der både er billeder og en episk kerne. Epik er græsk og betyder fortællende. Den episke kerne kan ligge i billedet, i teksten eller i billedet og teksten tilsammen.

Tænk over samspillet mellem ord og billeder – med fokus på det, der kendetegner en ikonotekst. En god billedfortælling er en fusion af både ord og billeder. Billederne skal understøtte og udvide det, I skriver.

1. Skab en scene
2. Skab stærke karakterer
3. Skab en konflikt

Symboler

I værket benyttes en del symboler.

Forhold dig til brugen af nedenstående tre symboler.

- Hvad symboliserer de?
- Hvilken betydning har symbolerne for fortællingen?

- Kan du finde andre symboler i fortællingen?

Virkemidler

Farver

128

129

Kig på siderne og forhold dig til, hvordan brugen af farver er vigtig. Brugen kan både være til- og fravalg.

- **Hvilke overvejelser tror du, illustratoren har haft her?**

Find andre eksempler, hvor du synes, brugen af farver er vigtig for bogens plot, budskab el.lign.

Redegør for dit valg.

Virkemidler

Billedbeskæring

Noter under hvert billede, hvilken beskæring der er benyttet og redegør for hvorfor.

Virkemidler

Perspektiv

Find eksempler på illustrationer i bogen, som benytter henholdsvis frø-, normal- og fugleperspektiv – redegør for brugen.

Tomme pladser

Kendetegnet for den grafiske roman er samspillet mellem tekst og billede. Kendetegnende for samarbejdet mellem forfatter Morten Dürr og illustratør Lars Horneman er fraværet af tekst, hvorved der opstår flere 'tomme pladser' i bogen.

Tomme pladser i litteraturen kræver mere af sine læsere, der hermed selv skal udfylde tomrummene – og først derefter afsløres modtagerens fortolkning af teksten.

Forklar, hvad formålet med de konkrete hvide sider i bogen er?

Budskab

Cli-fi (climate fiction) er en undergenre af science fiction, der fokuserer på klimaændringer og deres konsekvenser. Genren udforsker ofte dystopiske fremtidsscenarier, hvor klimaet har ændret sig drastisk på grund af global opvarmning, miljøkatastrofer eller menneskelig forsømmelse, og tager altid udgangspunkt i en samfundskritik.

- Hvad kritiserer forfatteren Morten Dürr?
- Hvad ønsker han at forandre?

Virkemidler

Gentagelse

I bogen gøres brug af gentagelser.

“Det er lige derovre...” henholdsvis s. 34, 54 og 74.

- Hvad er formålet med denne gentagelse?
- På hvilke måder er scenerne ens og alligevel forskellige?

Novum

En sci-fi tekst skal være bygget op omkring novum – et nyhedselement, som ikke hører til i teksten og som skaber en konflikt i teksten. Novum – kan være af naturvidenskabelig teknologisk art, men også af samfundsmæssig art.

- Hvad er novum i Liv?

Klimakatastrofer

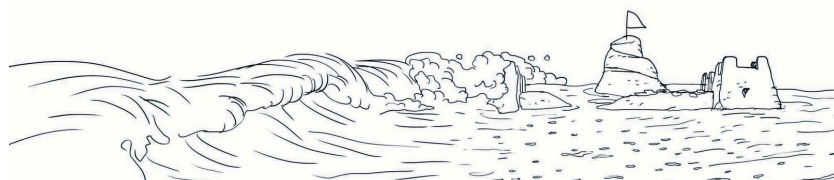
Der er flere forskellige klimakatastrofer på spil i denne bog.

Undersøg, hvor i verden disse katastrofer pt. finder sted, hvilke konsekvenser de har, og om der er andre følgevirkninger.

- Skovbrand
- Stormflod
- Tørke
- Stigende vandstand

“Felicia husker. Men hun husker ikke alt”

Felicia husker.
Men hun husker ikke alt.

- **Hvad husker Felicia ikke?**

Bogen indledes og afsluttes med en scene på stranden.

Det kaldes en rammefortælling. Det foregår i nutiden.

I rammefortællingen er der to hovedhistorier:

Felicias skolegang og klimakatastrofen.

- **Hvordan udvikler Felicia sig i fortællingen med Memorox – og ender det lykkeligt?**
- **Hvordan udvikler historien sig med familien? Ender det lykkeligt?**
- **Hvis bogens realplan er operationen, og Felicia kun husker fremtiden, hvor og hvornår foregår scenen på stranden, hvor Felicia bygger et sandslot så?**

Fremtidens samfund

Science fiction betyder videnskabelig fiktion.

Science fiction behøver ikke at være fyldt med avanceret teknologi og foregå i fremtiden, men al science fiction indeholder en ny form for teknologi.

Genren giver oftest et signalement af en fjern og ukendt fremtid, hvilket fortæller læseren noget om og afspejler den tid den er skrevet i.

Kom med et par eksempler:

“Jeg kan godt forestille mig, at det fortalte ville kunne ske inden for en realistisk tidsperiode.”

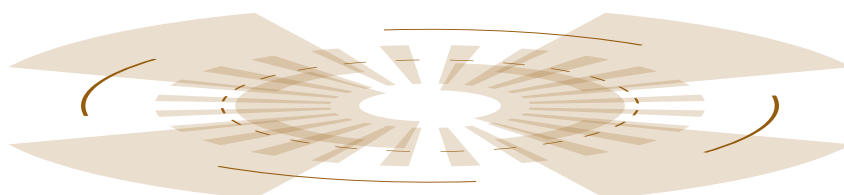
- Kan du det og hvorfor/hvorfor ikke?

Samfundskritik

- Kritiserer teksten indirekte det samfund, den er skrevet ind i?

Perspektivering

- Hvordan kan I perspektivere til noget, der foregår i nutidens samfund?

Tid

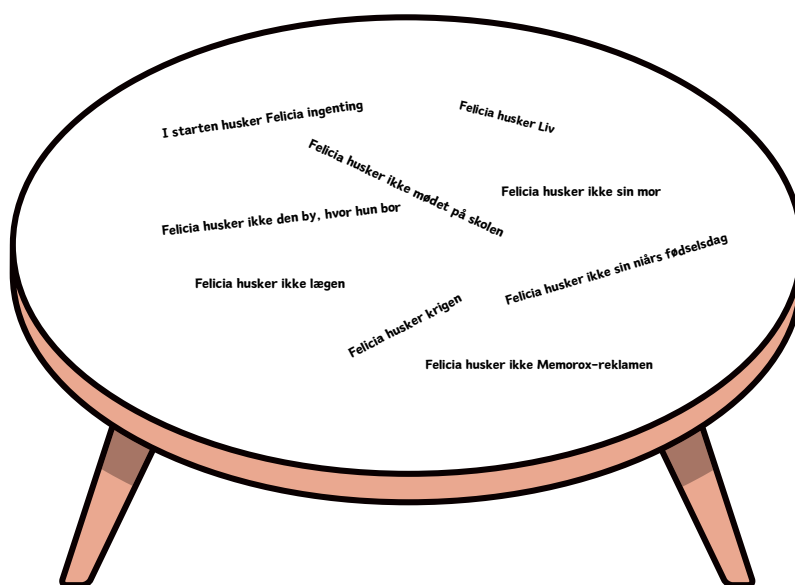
Fortalt tid er den tid handlingen foregår – begivenhedernes tid.

Fortællingen springer i tid – der er både flash back og flash forward.

Gå sammen to og to.

Klip overskrifterne på bilag C ud og fordel dem på et bord.

Læg dem derefter op i rette tidsmæssige rækkefølge – i fortalt tid (kronologisk rækkefølge).

**Giv derefter et resume af handlingen bag hver overskrift.
I skiftes til at fortælle – en overskrift af gangen.**

- **Synes I det ændrer noget ved fortællingen, at handlingen kommer i kronologisk rækkefølge?**
- **Hvorfor/hvorfor ikke?**

I starten husker Felicia ingenting

Felicia husker ikke mødet på skolen

Felicia husker ikke den by, hvor hun bor

Felicia husker ikke lægen

Felicia husker ikke sin mor

Felicia husker krigen

Felicia husker ikke sin første skoledag

Felicia husker ikke sin far

Felicia husker ikke sin niårs fødselsdag

Felicia husker stormfloden

Felicia husker lidt efter lidt

Felicia husker ikke Memorox-reklamen

Felicia husker sin fars ur

Felicia husker mere og mere

Felicia husker Liv

Felicia husker. Men hun husker ikke alt

Felicia husker kun fremtiden

Oplæg til diskussion

Klimakrisen er en af de største udfordringer, verden står over for i dag. Vi ser allerede konsekvenser som ekstreme vejrfænomener, stigende temperaturer og smeltende is.

Men hvem har ansvaret for denne krise?

Er det politikere, virksomheder eller forbrugerne selv?

Nogle mener, at store firmaer forurener mest, mens andre mener, at vi som enkeltpersoner også har et ansvar for vores valg i hverdagen. Samtidig spiller lande forskellige roller – nogle har forurennet meget historisk, mens andre først nu udvikler sig og udleder mere.

Spørgsmålet er:

- **Hvem bærer skylden, og hvad kan vi gøre ved det?**

Diskutér dette i grupper og argumentér for jeres synspunkt.

- **Hvem mener du har det største ansvar for klimakrisen – politikere, virksomheder eller enkeltpersoner? Hvorfor?**
- **Er det retfærdigt, at nogle lande skal begrænse deres udledning mere end andre? Hvad bør være den bedste løsning globalt?**
- **Hvilke konkrete handlinger kan du selv tage for at mindske dit klimaaftryk, og tror du, at individuelle valg gør en reel forskel?**
- **Er det fair, at børn skal tage ansvar for at redde verden, fordi de voksne ikke gør det?**

Del jer i grupper og få tildelt en rolle (fx politiker, virksomheds-ejer, aktivist, almindelig borger).

Hver gruppe skal forberede argumenter ud fra deres rolle og deltage i en debat om, hvem der har ansvaret for klimakrisen, og hvad løsningen er.

Hvilke konsekvenser har AI?

AI og arbejdsmarkedet

Hvordan tror du, AI vil påvirke fremtidens jobs?

- Diskutér i grupper, hvilke jobs der kan blive erstattet af AI, og hvilke der vil opstå som følge af AI's udvikling.
- Overvej også, hvilke færdigheder der bliver vigtige i fremtiden.

AI og etik

Bør der være grænser for, hvad AI kan bruges til?

- Læs om etiske dilemmaer ved AI (fx overvågning, ansigtsgenkendelse eller deepfake-teknologi).
- Diskutér fordele og ulemper ved at bruge AI i samfundet. Skal der være regler for, hvad AI må bruges til? Hvorfor/hvorfor ikke?

AI og sociale medier

Hvordan påvirker AI det, du ser på sociale medier?

- Undersøg, hvordan AI-algoritmer bestemmer, hvilke opslag du ser på fx TikTok, Instagram eller YouTube.
- Diskutér, om dette er positivt eller negativt, og hvordan det påvirker vores syn på verden.

AI og kunstig intelligens i hverdagen

Hvordan påvirker AI vores dagligdag – både positivt og negativt?

- Lav en liste over AI-teknologier, du bruger i din hverdag (fx Siri, ChatGPT, Google Maps).
- Diskutér, om vi bliver for afhængige af AI, og hvordan det påvirker vores måde at tænke og handle på.

Selvvalgt opslag

Vælg et opslag, du er optaget af.

Du skal nu forholde dig til følgende:

- Hvor foregår fortællingen i opslaget?
- Hvem eller hvad møder man i opslaget?
- Hvad er situationen i opslaget?

Ikonoteksten

(forholdet mellem tekst og billede)

- Er den symmetrisk, supplerende eller kontrapunktisk?

Farvevalg

- Hvad betyder det for din opfattelse af fortællingens stemning?

Billedudsnit

- Hvor tæt er vi på?
- Er der supertotal, total, halvtotal, halvnær, nærbillede, ultranær?
- Hvad er i fokus og hvorfor?

Perspektiv

- Er der benyttet frø-, normal- eller fugleperspektiv?
- Hvad betyder det for opfattelsen af situationen?

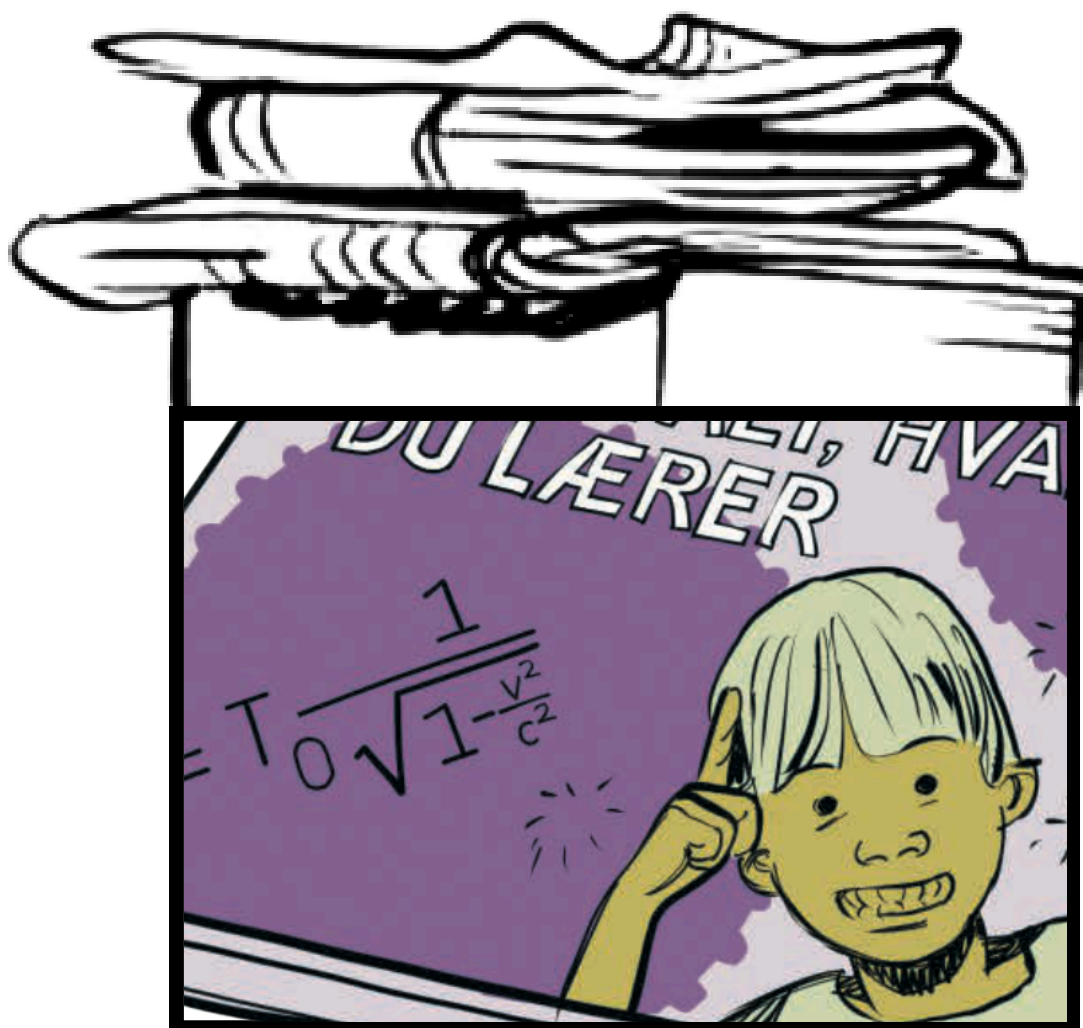
Du har nu analyseret dit valgte opslag og skal præsentere det for klassen.

Fremtidsavis: "Verden i år 2050"

Lav en avisforside fra fremtiden, hvor AI, hjernechips eller klimaforandringer har ændret verden.

Skriv en overskrift og mindst én artikel, der beskriver en stor begivenhed – fx "Alle børn får hjernechip i skolen" eller "Sidste land forbyder benzinbiler".

Inkludér billeder, reklamer eller interviews.

Kreativ video: "Mit liv med en hjernechip"

Lav en kortfilm eller en vlog fra fremtiden, hvor du har en hjernechip.

- Hvordan har den ændret din hverdag?
 - Kan du lære et nyt sprog på to sekunder?
 - Kan du styre din telefon med tankerne?

Skuespil, animation eller stop-motion kan bruges til at vise idéerne.

Kunst & Fremtiden: "Menneske eller maskine?"

Lav en tegning, collage eller digital kunst, der viser en fremtid, hvor mennesker og teknologi smelter sammen.

- Hvordan vil vi se ud, hvis vi har hjernechips eller AI som en del af vores krop?
- Beskriv dit værk og de tanker, det vækker om fremtiden.

Budskab

"BE THE CHANGE YOU WISH TO SEE IN THE WORLD."

(Mahatma Gandhi)

Lad ovenstående citat være inspirationskilde for et kreativt produkt, der afslutningsvis afrunder dette forløb,
- men som rækker ud og griber ind i LIV.

